

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Διάκριση πρωτογενών – δευτερογενών ιστορικών πηγών

Πρωτογενείς ονομάζουμε τις πηγές οι οποίες δημιουργήθηκαν από πρωταγωνιστές ή αυτόπτες μάρτυρες των γεγονότων **την ίδια εποχή** κατά την οποία αυτά λαμβάνουν χώρα. Άρθρα εφημερίδων της περιόδου αυτής, όπως και διπλωματικά έγγραφα πρεσβειών, νόμοι, αποκτήματα ή αναμνήσεις πρωταγωνιστών αποτελούν τέτοιες πρωτογενείς πηγές.

Δευτερογενείς πηγές θεωρούνται λ.χ. άρθρα εφημερίδων ή περιοδικών, βιβλία, κινηματογραφικές ταινίες που αναφέρονται στα υπό εξέταση ζητήματα και δημιουργήθηκαν σε **μεταγενέστερη** των γεγονότων περίοδο, κυρίως από ιστορικούς μελετητές τους.

Πώς **διακρίνουμε πρακτικά** μια πρωτογενή από μια δευτερογενή πηγή;

Ανατρέχουμε στον δημιουργό, στη βιβλιογραφική αναφορά και προσέχουμε τη χρονολογία έκδοσης του κειμένου. Επιπλέον, βοηθητικός είναι ο τίτλος, το περιεχόμενο ή η γλώσσα της (π.χ. αρχαϊζουσα ή δημοτική).

Τρόποι συγγραφής σχετικών ασκήσεων

Στο σημείο αυτό σημειώνουμε ότι υπάρχουν δύο τρόποι να επεξεργαστούμε μια πηγή στην Ιστορία, είτε με **παράθεση** είτε με **σύνθεση**.

Στην **παράθεση**, πρώτα γράφονται τα στοιχεία του εγχειριδίου κι έπειτα τα αναφερόμενα των πηγών.

Στη **σύνθεση** παρατίθεται ένα ιστορικό στοιχείο από το βιβλίο, το οποίο συνήθως επιβεβαιώνεται με αντίστοιχη πληροφορία του παραθέματος. Πληροφορία του βιβλίου που δεν ταιριάζει με κάποια από το παράθεμα απλώς αναφέρεται στο αντίστοιχο σημείο.

Σημειωτέον. Η σύνθεση είναι ο προσηγορότερος τρόπος γραφής των ασκήσεων αυτών, καθώς αναδεικνύεται η συγκροτημένη σκέψη του/της μαθητή/τριας.

Βήματα επεξεργασίας των πηγών

1. Πρώτο μας βήμα η πολύ **προσεκτική ανάγνωση** της εκφώνησης της ερώτησης, ώστε να κατανοήσουμε πλήρως τα ζητούμενα.
2. Στη συνέχεια, σκεφτόμαστε ποιο είναι το **απόσπασμα του σχολικού βιβλίου** που απαντά στα ζητούμενα της εκφώνησης. Κάποιες φορές θα χρειαστεί να αναφερθούμε σε παραπάνω αποσπάσματα του βιβλίου μας.
3. Περνάμε, κατόπιν, σε εξίσου προσεκτική **ανάγνωση** του παραθέματος ή των **παραθεμάτων** και προσπαθούμε να **κατανοήσουμε** σε βάθος το περιεχόμενό τους, καθώς και να ερμηνεύσουμε τυχόν άγνωστες λέξεις με βάση τα συμφραζόμενα.
4. Ακολουθως, **υπογραμμίζουμε** στα παραθέματα εκείνα τα στοιχεία τα οποία ταιριάζουν με τις ιστορικές πληροφορίες του σχολικού βιβλίου.
5. Ακολουθεί η σύνθεση της απάντησής μας.
 - α) Ως **πρόλογο** καταγράφουμε συνήθως αυτόν που υπάρχει στο μάθημα από το οποίο αντλούνται οι ιστορικές μας γνώσεις. Αναφέρουμε, ακόμη, αν η πηγή είναι πρωτογενής ή δευτερογενής, τον συγγραφέα της και το βιβλίο ή κείμενο από το οποίο προέρχεται.
 - β) Η διαδικασία της σύνθεσης συνεχίζεται στο **κύριο τμήμα** της απάντησής μας, χρησιμοποιώντας *διαρθρωτικές λέξεις και φράσεις*, για να εξασφαλίζεται η συνοχή του κειμένου. Ας τονιστεί ότι τα στοιχεία των παραθεμάτων μπορεί να *συμπληρώνουν* ή/και να *αντιτίθενται* στις πληροφορίες του σχολικού βιβλίου. Όταν συμβαίνει αυτό, αναφέρουμε τα επιπρόσθετα ή/και αντιτιθέμενα στοιχεία του παραθέματος, ενσωματώνοντάς τα στην *ίδια* παράγραφο.
 - γ) Ολοκληρώνουμε με τον **επίλογό** μας, ο οποίος μπορεί να αντλείται, εφόσον υπάρχει, από το αντίστοιχο κεφάλαιο του σχολικού βιβλίου, διαφορετικά, δημιουργούμε έναν δικό μας. Εδώ, αναφέρονται γενικά συμπεράσματα ή γίνεται σύντομη αναφορά στις μετέπειτα εξελίξεις που αφορούν το συγκεκριμένο θέμα, ώστε να δοθεί η αίσθηση της ιστορικής αλληλουχίας των γεγονότων.
6. Κατά την τελική **διόρθωση** ελέγχουμε αν η απάντησή μας έχει ορθή δομή, πλήρες περιεχόμενο με καταγραφή όλων των στοιχείων από το βιβλίο και την πηγή, ικανοποιητική διατύπωση με τη χρήση συνωνύμων και αποφυγή επανάληψης ίδιων λέξεων, ενώ διορθώνουμε τυχόν ορθογραφικά και συντακτικά λάθη.